

Motion till riksdagen

1988/89:Ju605

av Elving Andersson (c)

Brottspåföljden för psykiskt störda lagöverträdare

Enligt reglerna i brottsbalken kan en person som begått brottslig gärning under vissa där närmare angivna förutsättningar komma i åtnjutande av vård istället för att dömas till gängse påföljd (straff).

Tid efter annan uppmärksammas att personer som gjort sig skyldiga till grova brott och som därefter dömts till överlämnande till vård överraskande snabbt tillfrisknar, varefter de skrivs ut från vårdinrättningen. Detta förhållande väcker givetvis frågan om rättvisa därmed skipats, särskilt som andra gärningsmän under i stort sett likartade omständigheter döms till fängelse under avsevärd tid.

Vid val av påföljd skall rätten, med iakttagande av vad som kräves för att upprätthålla allmän laglydnad, fästa särskilt avseende vid att påföljden skall vara ägnad att främja den dömdes anpassning i samhället. De allmänpreventiva hänsynen bryts sålunda mot de individualpreventiva. Vanligen iakttar rätten en avvägning av påföljden i enlighet med praxis så att valet uppfyller nyss nämnda stadgande, d.v.s. hänsyn har tagits till såväl allmänprevention som de individualpreventiva skäl som förekommit. De som överlämnas till särskild vård kan sägas ha helt fått sina individualpreventiva skäl tillgodosedda.

Läkare med erfarenhet av patienter som dömts till vård har hävdat att dessa patientgrupper i regel ingalunda saknar begrepp om vad som är rätt eller fel, d.v.s. vad som är tillåtet eller otillåtet.

En grupp som särskilt ådragit sig uppmärksamhet är de som överlämnats till vård på grund av att de bedömts ha begått brott under inflytande av själslig abnormitet av så djupgående natur att den måste anses jämställd med sinnessjukdom.

Bland dem återfinnas personer som undersökande läkare vid den rättspsykiatriska undersökningen haft svårt att bedöma, inte endast på grund av patientens särprägel utan även på grund av att patienten inte sällan hoppas bli bedömd som psykiskt sjuk och därför agerar därefter.

Beträffande de patienter som, efter det att överlämnande till vård skett, har förmågan att snabbt visa att vårdbehov ej behövs, torde brottsinsikten även vid brottstillfället ha varit god.

Att personer som gjort sig skyldiga till grova brott t.ex. mord återfår friheten efter en kortare tid är stötande för det allmänna rättsmedvetandet.

Dessa förhållanden gör att man bör pröva om inte minst den tid som fängelsestraffet skulle utdöms till 5 år avtjänas i form av vård eller fängelse.

En sådan lösning bör vara realistisk om det även bestäms en tidsgräns –

exempelvis fem år från överlämnandet inom vilken tid vederbörande förklaras frisk – för återupptagande av påföljdsfrågan.

Mot. 1988/89
Ju605

Förändring av den tidigare nämnda obalansen mellan allmänprevention och individualprevention som av lagstiftaren avsiktligt skapats till skydd för vissa vårdbehövande är givetvis grannlaga och svårbedömd och bör utredas med största omsorg. Icke desto mindre är det på grund av flera uppmärksammade fall där gärningsmännen till synes har blivit föremål för alltför lättvindiga ingripanden angeläget att nu utreda frågan i avsikt att skapa en bättre balans mellan allmänprevention och individualprevention.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen begär att regeringen låter utreda de i motionen aktualiserade frågorna om påföljd för psykiskt störda lagöverträdare.

Stockholm den 17 januari 1989

Elving Andersson (c)

